

Attityder bland ungdomar i Norrbotten till att arbeta inom den kommunala vården och omsorgen

ANNELIE STRÖM

SOCIOLOGI C

Luleå tekniska universitet
Institutionen för Arbetsvetenskap
Avdelningen för Industriell produktionsmiljö

*Attityder bland ungdomar i Norrbotten till
att arbeta inom den kommunala vården
och omsorgen*

C-uppsats skriven av Annelie Ström

*Utbildningsprogrammet för sociologi vid Luleå Tekniska Universitet
Institutionen för Arbetsvetenskap*

*Sociologi C
2007-01-22*

Handledare: Mats Jakobsson

Annelie Ström

820520-8542

Abstract

This paper is written for Luleå Technical University in cooperation with Luleå Social administration. Luleå community takes part in a project named “Our life as elderly”. This project is devoted to create new ideas and to improve the health care in those communities which are involved. One part of it is concerned with the recruitment of new staff, one of the focus points of this research.

There are some signs showing that the community is facing a major challenge to recruit new personal and this research aims at examining young peoples attitudes towards Luleå community as a possible future employer, especially in relation to work with elderly people. These attitudes are important in order to determine the extent by which they are facing a major challenge in recruiting new staff. This research is based on secondary resources and about 800 young adults from Norrbotten County have taken part.

In order to understand the varying responses in the enquiry, the research has been focused upon age, sex, social background and also which region the respondents come from. To attract new personnel, the qualities in demand for the job as well as aspects of the work in questions seen from the respondent perspective are essential to determine their attitudes.

The results indicate that people are more positive about work within the community then work related to elderly people. The qualities which were mostly highly appreciated included a positive working environment, a good leadership and a high salary.

Sammanfattning

Denna uppsats skrivs på uppdrag av Luleå kommuns socialförvaltning. Luleå kommun ingår i ett projekt som kallas "Our life as elderly". Målet med projektet är att utveckla nya och effektiva lösningar för hälso- och sjukvården inom dessa kommuner. En del av projektet tar upp frågor om personalrekrytering vilket denna uppsats berör.

Det finns indikatorer som visar på att kommunerna står inför utmaningen att rekrytera en stor andel personal. Uppsatsen ämnar till att undersöka ungdomar i Norrbottens attityder till vård- och omsorgsycket samt till den kommunala verksamheten. Dessa faktorer kan vara av betydelse en framtida rekrytering. Undersökningen utgår från ett befintligt material i vilket cirka 800 niondeklassare och gymnasister från Norrbotten medverkat.

Ungdomarna har i undersökningen delats in i grupper *kön, ålder*, deras *sociala bakgrund* samt vilket *geografiskt område* de bor i. Dessa faktorer antas påverka deras inställning till att arbeta inom kommunal vård och omsorg. Vetskap om vilka egenskaper ungdomar värderar på en arbetsplats är även betydande för att kunna attrahera ny personal.

Resultaten visar att det bland ungdomar i Norrbotten finns ett svagt intresse av att utbilda sig och arbeta inom vård och omsorg. Däremot visar de ett större intresse för att ha kommunen som arbetsgivare. Den egenskap de värderar allra högst på en arbetsplats är en god arbetsmiljö.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
1.1 Kommunen, vård och omsorg	2
1.1.1 "Our life as elderly"	3
1.2 Norrbotten	3
1.3 Ungdomar och framtidsplaner	4
1.4 Ett bra arbete	5
1.5 Syfte och Frågeställningar	6
2. METOD	7
2.1 Forskningsansats	7
2.2 Urval	7
2.3 Validitet och reliabilitet	8
2.4 Undersöknings metod	8
2.5 Analytiska utgångspunkter	9
2.5.1 Kön	9
2.5.2 Ålder	9
2.5.3 Social bakgrund	10
2.5.4 Geografiskt område	10
2.5.5 Kan ungdomarna tänka sig att söka utbildning inom vårdvetenskap/omvårdnad?	11
2.5.6 Kan ungdomarna tänka sig att arbeta inom vård och omsorg?	11
2.5.7 Kan ungdomarna tänka sig att arbeta för kommunen?	12
2.5.8 Den generella bilden av arbetsplatser	12
2.5.9 Vilka egenskaper värdesätts på en arbetsplats	13
2.6 Etiska ställningstaganden	13
3. TEORETISK REFERENS RAM	14
3.1 Attityder, socialisation och sociala strukturer	14
3.1.1 Den sociala konstruktionen av kön	15
3.1.2 Samhällsklasser	16
3.1.3 "Det reflexiva projektet"	17
4. RESULTAT	19
4.1 Kön och ålder	19
4.2 Social bakgrund	21
4.2.1 Föräldrarnas yrke	21
4.2.2 Föräldrarnas utbildningsnivå	23
4.3 Geografiskt område	24
4.4 Framtida arbetsgivare	25
4.5 Egenskaper på arbetsplatsen	26
4.6 Sammanfattning	29
5. DISKUSSION	30
5.1 Att söka utbildning eller arbete inom kommunal vård och omsorg	30
5.1.1 Kön	30
5.1.2 Ålder	30
5.1.3 Social bakgrund	31
5.1.4 Geografiskt område	32
5.2 Anses kommunen vara en attraktiv arbetsplats?	32
5.3 Avslutande kommentarer	33
5.3.1 Fortsatta studier	33

KÄLLFÖRTECKNING.....	34
-----------------------------	-----------

BILAGA 1 Enkäten

1. Inledning

På grund av den höga medelåldern hos de förvärvsarbetande kommer drygt 30 procent av de kommunalt anställda att gå i pension fram till år 2010. Beräkningar visar att kommunerna behöver rekrytera 650 000 nya medarbetare inom de närmsta fyra åren för att undvika brist på både lärare samt vårdpersonal (Svenska kommunförbundet, 1999). De generationer som kommer att ta över efter de stora pensionsavgångarna är färre till antal på grund av låga födelsetal i Sverige mellan 1960 och 1980 (www.ourfuture.se, 2006-04-19). Samtidigt ökar andelen gamla som kommer att vara i behov av vård. Antalet äldre ökar i Sverige och år 2010 kommer antalet 80-åringar uppgå till cirka 500 000 personer. Under 2020-talet då 40-talisterna börjar närma sig 80-års åldern kommer antalet äldre att bli ännu fler (Svenska kommunförbundet, 1999). Detta innebär att det kommer att finnas allt färre människor till stöd för dem som i framtiden kommer att vara i behov vård. Arbetsgivarna kommer att behöva konkurrera med varandra för att kunna attrahera de arbetssökande till sin arbetsplats.

Idag råder ett kärvt klimat på arbetsmarknaden, trots detta är det svårt att rekrytera personal till vissa sektorer inom arbetsmarknaden (Hagström, 1999). Intresset hos ungdomar att utbilda sig till yrken som leder till arbete inom den kommunala sektorn har minskat och särskilt till arbete inom vård och omsorg (Svenska kommunalförbundet). Enligt den svenska statens handlingsplan för kompetensförsörjning kommer det att saknas 200 000 människor med en gymnasial kompetens från vård och omsorgsutbildningar år 2015 (www.ourfuture.se, 2006-04-19).

På grund av detta är kunskap om generationerna som så småningom ska ta över efter pensionsavgångarna betydelsefull. Det blir allt viktigare att undersöka ungdomars inställning till den kommunala organisationen och deras intresse för vård och omsorgsycket. För att kommunerna ska kunna fungera som attraktiva arbetsgivare blir kunskap om vilka egenskaper som anses viktiga på en arbetsplats värdefull. Den kunskapen kan underlätta för kommunerna att klara av rekryteringsbehovet. Det är med denna utgångspunkt som ämnesvalet för uppsatsen har utformats.

1.1 Kommunen, vård och omsorg

I det svenska samhället står kommunerna för viktiga delar av välfärden eftersom de tillgodoser stora delar av medborgarnas behov. Kommunen står bland annat för barnomsorg, utbildning samt vård och omsorg. Vård och omsorg innefattar omhändertagande av främst äldre och handikappade i samhället. Detta tar form i olika verksamheter såsom hemtjänst, äldreboende, dagverksamheter samt olika former av serviceinsatser (Svenska kommunförbundet, 1999).

Bilden av kommunen som arbetsplats kan ibland upplevas dystert. Vissa forskningsrapporter och kommunernas egna personalenkäter tyder på att kommunen anses vara en oattraktiv arbetsplats. Även medias porträttering av kommunen kan vara en bidragande orsak till den negativa attitydens uppkomst. Kommunerna är kvinnodominerande arbetsplatser, cirka hälften av alla arbetande kvinnor i Sverige är anställda av kommunen. De kommunalt anställda upplever ofta arbetet som stressigt samt att de inte har någon möjlighet att påverka sin arbetssituation (Larsen, 2000).

Statistiska centralbyrån visar i en undersökning från 2000 att medellönen för en heltidsanställd inom kommunen är lägre än medellönen för en heltidsanställd inom statlig sektor, landstingssektor och privat sektor. Tjänstemän inom den privata sektorn tjänar mest. Detta kan vara en av orsakerna till att arbete inom den privata sektorn framstår som idealet och den offentliga sektorn snarare som ett andrahandsval eller något man väljer i brist på annat (Larsen, 2000). Lönen är alltså en faktor till den negativa attityden till arbete inom kommunal sektor.

Uppsatsen skrivs på uppdrag av Luleå kommuns socialförvaltning. Mellan år 2005 och 2014 räknar man med att behöva rekrytera 3150 människor inom Luleå kommun. Av dessa beräknas behovet av vård- och omsorgspersonal uppgå till 1110 nya medarbetare. Dessa siffror baseras på det beräknade antalet avgångar inom Luleå kommun (www.lulea.se, 2006-06-14).

1.1.1 "Our life as elderly"

Socialförvaltningen i Luleå ingår i ett projekt som kallas för Our life as elderly. Detta är ett transnationellt projekt i samarbete med bland annat Bodö kommun, Norge, Färöarna och Lieska kommun i Finland. Målet är att utveckla nya och effektiva lösningar för rörande hälso- och sjukvården inom dessa kommuner. En del av projektet berör frågor om personalrekrytering. Av de fakta som hittills framkommit om arbetsmarknadssituationen, ställs nu kommunerna inför en rad utmaningar. Genom projektet "Our Life as Elderly" skapas ett samarbete mellan länderna om hur man kan lösa dessa problem (www.ourfuture.se, 2006-04-19).

Projektets målsättning i rekryteringsfrågan är främst att öka intresset för en karriär inom vård och omsorg och att upprätta en balans mellan behovet av anställning samt intresset för denna yrkesbransch. Eftersom kvinnor är överrepresenterade inom kommunal vård och omsorg är det mycket angeläget att rekrytera fler män till arbetsområdet (www.ourfuture.se, 2006-04-19).

1.2 Norrbotten

Denna uppsats har sin utgångspunkt i Norrbotten. Norrbotten är till ytan det största länet i Sverige, länet upptar nästan en fjärdedel av Sveriges totala yta. Den totala folkmängden för Norrbotten uppgår till 252 858 invånare och är därmed rankad på femtonde plats över invånarantal i Sverige. Bara fem län har ett mindre antal invånare än Norrbotten, detta trots den stora landsarealen (sv.wikipedia.org, 2006-06-14). Länet brottas med problem såsom utflyttning från glesbygdssområden och det finns inga tecken på att utflyttningen kommer att avta. I en jämförande undersökning som baserats på vilken storlek orten har, visar de minsta kommunerna i Sverige på en tydlig negativ trend. Dessa kommuner har högst arbetslöshet, lägst andel ungdomar och även lägst andel gymnasister som läser vidare på universitet/högskola. 83 % av de som lever i de minsta kommunerna uppger att de vid 35 års ålder vill bo på en annan ort än där de bor nu. Det är främst kvinnor som är flyttningsbenägna (www.norden.org, 2006-05-08).

1.3 Ungdomar och framtidsplaner

Det är framtida generationerna som kommer att ta över efter pensionsavgångarna. Därför har denna underökning utgått från ungdomar. Ungdomar kan definieras och länkas samman utifrån att de befinner sig i en likartad livsfas och de kommer så småningom att genomgå en övergång från ungdomstiden till vuxenlivet. Ungdomar har på många sätt en mer drömlig bild av verkligheten och framtiden än vad vuxna individer har. I inträdet till vuxenlivet kommer en allt större anpassning till verkligheten att ske (Bergqvist, 1991).

Ungdomsfasen bör ses i ett historiskt samt socialt perspektiv eftersom samhället ständigt förändras. Dagens ungdomar lever under helt andra förutsättningar än tidigare generationer och de kan inte heller beskrivas som en homogen grupp eftersom väsentliga skillnader finns bland annat i olika uppväxtvillkor. Uppväxtvillkoren styrs av vilket social klass man tillhör, vilket kön man har, vilken etnicitet man tillhör och så vidare. Dessa livsvillkor påverkar individens förutsättningar och intresse i valet av utbildning och yrke (Jönsson, 1993).

Samtidigt som uppväxtvillkor såsom social bakgrund, kön och etnicitet påverkar individens livsval har individen blivit allt friare att själv bestämma och forma sitt liv. Dagens samhälle är inte lika bundet till traditioner som förr. Det får bland annat konsekvensen att övergången från ungdom till vuxen inte är lika förutbestämt som tidigare. I ett alltmer framtidsorienterat samhälle läggs mer och mer vikt vid den enskildes individualitet och förmåga (Giddens, 1997). Dagens "informationssamhälle" kan även vara en bidragande orsak till att nya förutsättningar skapats för individen. På grund av det ständiga flödet av information har det blivit enklare att få nya intryck, och möjligheter som förr inte fanns har skapats (Hagström, 1999).

Möjligheterna är för den sakens skull inte helt obegränsade. Dagens arbetsmarknad kan vara ett exempel på begränsning och en anpassning till att söka de yrken som arbetsmarknaden erbjuder kommer eventuellt att ske. Trots detta tycks allt färre ungdomar arbeta endast för försörjning. Det har snarare blivit viktigt att hitta ett arbete som är givande och utvecklande för personligheten (Hagström, 1999).

1.4 Ett bra arbete

Men tanke på att det blivit allt mer väsentligt att hitta ett arbete som är intressant och personlighetsutvecklande blir vetskapen om vilka egenskaper en arbetsplats bör ha för att anses attraktivt hos de arbets sökande viktig. Ungdomsbarometern är en sammanfattning av rapporten ”studier och karriär”, som utgetts av Sveriges kommuner och landsting. Rapporten är rikstäckande och innefattar cirka 6029 informanter i åldrarna 15-25 år.

Från en lista med 16 alternativ uppgav dessa informanter 8 av de faktorer som de fann mest betydelsefulla för att kunna trivas på en arbetsplats. Listan är rangordnad så att den viktigaste egenskapen kommer högst upp på listan.

Social gemenskap på jobbet
Tydlig uppskattning för mitt arbete från chefer
Bra balans mellan arbete och fritid
Hög lön
Möjlighet att själv kunna löneförhandla
Möjlighet till betald vidareutbildning
Närhet till bostad/korta restider
Att jag ges och får ett stort ansvar

(Sveriges kommuner och landsting, 2005)

Denna rapport beskriver ungdomars inställning till vilka egenskaper som är viktiga på deras framtida arbetsplats. Eftersom att ungdomsbarometern är en rikstäckande undersökning kan en jämförelse göras med ungdomar från Norrbotten, om vilka egenskaper som de anser viktiga för att trivas på en arbetsplats.

1.5 Syfte och Frågeställningar

Mot denna bakgrund har följande syfte och frågeställningar formulerats.

- 1. Vad har ungdomar i Norrbotten för intresse att söka arbete inom vård och omsorg?*
- 2. Vad har ungdomarna i Norrbotten för intresse till att söka utbildning inom Vårdvetenskap respektive Omvårdnadsprogrammet?*
- 3. Hur ställer sig ungdomarna i Norrbotten till att i framtiden arbeta inom kommunen?*
- 4. Vilka egenskaper värdesätts i bedömandet om en arbetsplats är attraktiv eller inte?*

I denna undersökning kommer hänsyn att tas till ungdomarnas uppväxtvillkor såsom kön, ålder, social bakgrund och geografiskt uppväxtområde. Dessa antas påverka ungdomars inställning till att utbilda och att arbeta inom kommunal vård och omsorg, så denna hänsyn ger ett precisare underlag för framtida rekrytering

2. Metod

Metodkapitlet beskriver och motiverar val av forskningsansats, urval, reliabilitet och validitet, undersökningsmetod, analytiska utgångspunkter och till sist etiska ställningstaganden.

2.1 Forskningsansats

Uppsatsen skrivs på uppdrag av Luleå kommuns socialförvaltning och är av deskriptiv karaktär, då den ämnar beskriva ungdomar i Norrbottens intresse gentemot vård och omsorg samt den kommunala sektorn som framtida arbetsgivare. Deskription innebär även ett empiriskt arbetssätt där en beskrivning av en viss verklighet beskrivs utifrån insamlad data. Att kategorisera samt sortera vilka fakta som kan vara av intresse för undersökningen är viktigt då syftet med uppsatsen avgörs i och med de fakta som valts att tas upp i undersökningen (Ejvegård, 2003).

Då syftet med undersökningen är att beskriva ungdomars inställning samlas fakta in och med hjälp av beskrivna teorier görs en analys av resultaten.

2.2 Urval

Data för denna undersökning består av en enkätstudie som utgått från Luleå Tekniska Universitet under hösten 2005. Informanterna som deltagit i undersökningen är cirka 800 ungdomar från Norrbottens län. Urvalsgruppen är ett representativt urval av ungdomar från Norrbotten, vilket innebär att resultatet kan generaliseras till ungdomar i denna ålder. Ungdomar i årskurs 9 och sista året på gymnasiet har utgjort urvalsgruppen för denna undersökning. Studien handlar om att vara ung i Norrbotten med vikt vid att flytta/stanna kvar på hemorten och framtidsvisioner angående bland annat studier och arbete. Denna urvalsgrupp anses vara relevant för undersökningen eftersom dessa ungdomar står inför viktiga val i livet. De yngre informanterna har alternativet att välja en gymnasial utbildning

eller att söka arbete, medan de äldre informanterna står inför valet att vidareutbilda sig eller söka sig till arbetslivet.

2.3 Validitet och reliabilitet

Reliabilitet beskriver tillförlitligheten och användbarheten hos det mätinstrument som använts. (Ejvegård, 2003). Enkäterna har ett bortfall på 20 %. Bortfallsanalysen visar att det inte är ett systematiskt bortfall och reliabilitet i undersökningsmaterialet har styrkts. Resultatet kan sägas vara representativt och tillåter även generalisering till andra ungdomsgrupper i samhället.

Vid läsning av resultaten bör läsaren ha i åtanke att på frågan om ungdomars inställning till att söka utbildning inom vårdvetenskap/omvårdnad fick de kryssa ja eller nej på frågan. Det handlar om ett direkt ställningstagande. På frågorna som handlar om att arbeta inom vård/omsorg och att i framtiden arbeta för kommunen, hade informanterna däremot möjlighet att kryssa i en skala från ett till sju, där de som kryssat sju är mest positiva. Dessa svar har senare blivit omkodade så att fem till sju innebär en positiv inställning hos ungdomarna.

Validitet innebär att undersökningen verkligen mäter det fenomen som avsetts att mäta. (Ejvegård, 2003) Nackdelar med att använda ett färdigt material kan exempelvis vara att frågorna som utgjort grunden för undersökningen inte har formats exakt efter denna undersökning. Fördelen är dock att ett stort material har använts, ett material som det inte skulle finnas tid eller möjlighet att samla in, inom tidsramen för denna undersökning.

Validiteten anses vara giltig då uppsatsen följer upp och besvarar frågeställningarna som finns under uppsatsens inledningsfas.

2.4 Undersöknings metod

Uppsatsen avser främst till att mäta ungdomars värderingar och attityder till den kommunala omsorgssektorn. För att mäta dessa är enkäter ett bra medel då de enkelt når ut till många respondenter. Ett stort underlag ger möjligheten att generalisera till den större populationen.

Utifrån de data enkätundersökningen ger kan man sedan utläsa samband som analyseras med hjälp av lämplig teori.

Bearbetningen av materialet i denna undersökning har gjorts i datorprogrammet SPSS. För att kunna analysera utfallen av svaren har så kallade korstabeller utformats bestående av två eller flera utvalda variabler. En korstabells huvudsakliga syfte är att möjliggöra en jämförelse mellan de olika variablerna. För att forma en korstabell väljs två (eller flera) variabler ut. Dessa kan exempelvis utgöras av kön och utbildningsintresse. När en korstabell formats ser man hur dessa variabler påverkar varandra och samband mellan dem kan utläsas. För undersökningen har även frekvenstabeller utformats. Frekvenstabeller ger ett *generellt* svar om det som undersöks. Med det menas att ingen jämförelse med andra bakgrundsfaktorer görs utan de visar endast ungdomarnas inställning till ett specifikt fenomen.

2.5 Analytiska utgångspunkter

Sammanlagt har nio frågor ur enkätmaterialet valts ut för denna undersökning. För att kunna besvara frågeställningarna har analysen utgått från en indelning av ungdomarna i fyra grupper efter; *kön, ålder, social bakgrund* samt *geografiskt område*. Uppdelningen av de olika grupperna kommer att fungera som förklaringsmodeller. Förklaringsmodellernas uppgift är att förklara varifrån undersökningsgruppens inställningar kommer ifrån.

2.5.1 Kön

Kön har främst valts ut för att det ligger i kommunernas intresse att skapa en balans mellan manliga och kvinnliga arbetstagare. Enligt SCB är 88 % av de förvärvsarbetande inom vård och omsorg kvinnor (www.scb.se, 2006-05-18). Denna siffra åskådliggör en tydlig manlig distansering från yrket samt en koppling mellan att vara kvinna och att arbeta inom vården. De traditionella förväntningarna på könen antas påverka ungdomarna i deras yrkesval och därför blir de viktiga att lyfta fram i en förklaringsmodell.

2.5.2 Ålder

Ungdomarna består av två grupper; grundskolelever årskurs nio respektive gymnasielever årskurs tre. Eventuellt förändras attityderna mellan dessa åldrar och en jämförelse av intresset

mellan åldrarna ger en klarare insyn i vad en eventuell rekrytering bör fokusera kring. Ett antagande om att de äldre är mer intresserade än de yngre kan göras, då de står närmare arbetslivet och därför kanske har en mer realistisk syn på framtiden.

2.5.3 Social bakgrund

Genom att ta hänsyn till ungdomarnas sociala bakgrund och deras intresse till kommunal verksamhet och vård/omsorg kan en förståelse upprättas om vilket socialt anseende denna verksamhet har. Social bakgrund har blivit indelad efter vilket yrke och utbildning föräldrarna har. Yrkesindelningar är arbetare, lägre tjänstemän, tjänstemän mellannivå, högre tjänstemän och företagare. Denna socioekonomiska uppdelning är vanlig och är baserat på den så kallade SEI - koden, hämtad från Statistiska Centralbyrån (www.scb.se, 2006-10-25). Idén att social bakgrund påverkar ungdomars val av utbildning och yrke kommer från fransmannen Pierre Bourdieus klassteorier. Människor med samma klasstillhörighet antas få liknande erfarenheter under sin uppväxt, i skolan, på arbetet och så vidare. När individer tenderar att ha likartade vanor skapas även en likartad syn på omgivningen (Ahrne, 2003). Det finns därför anledning att tro att förväntningar på ungdomar från olika sociala skikt skiljer sig åt. Det är därför intressant att studera och jämföra om den sociala bakgrunden påverkar ungdomarnas val av studier och yrke.

2.5.4 Geografiskt område

Att dela upp ungdomarna i olika grupper efter vilket område de växt upp på ger svar på frågan om intresset för kommunal verksamhet, vård och omsorg varierar mellan olika geografiska områden i Norrbotten. En jämförelse av de olika kommunerna kan ge vetskap om var man måste satsa på rekrytering och var det finns ett större intresse. En insikt i ungdomars attityder som innefattar hela Norrbotten kan gynna Luleå kommun då rekryteringsinsatser troligtvis kommer att sträcka sig utanför kommunens gränser. De geografiska områdena har indelats i fyra områden. Indelningen har gjorts efter den sociala strukturen i dessa regioner. Den sociala strukturen utgörs av vilka näringar som är typiska för regionerna, hur befolkningsstrukturen ser ut, vilka livsmönster samt vilken kultur som kännetecknar de olika regionerna.

De geografiska uppväxtområdena som ungdomarna har blivit indelade efter är:

Inlandet innefattar Jokkmokk-, Arjeplog- och Arvidsjaur kommun. *Ungdomarna utgörs av 66 flickor samt 52 pojkar.* Inlandet kännetecknas av små inlandskommuner som har en likartad näringsstruktur där skogen utgör en viktig del.

Östra Norrbotten innefattar Haparanda, Pajala, Övertorneå, Kalix och Över Kalix kommun. *Ungdomarna utgörs av 117 flickor samt 109 pojkar.* Denna region knyts samman av små orter av vilka en stor del ligger efter Bottenviken samt Torneälven. Det finskspråkiga arvet gör sig även påmint i kommunerna. Byggandet av ett nytt IKEA i Haparanda har medfört en nysatsning på området.

Malmfälten innefattar Kiruna, Gällivare kommun. *Ungdomarna utgörs av 42 flickor samt 40 pojkar.* Gruvnäringen utgör basindustrin i området och kännetecknar området.

Fyrkanten motsvarar Luleå, Boden, Piteå, Älvsbyn kommun. *Ungdomarna utgörs av 173 flickor samt 129 pojkar.* Här bor majoriteten av Norrbottens befolkning och att pendla mellan dessa kommuner är vanligt på grund av de korta avstånden.

2.5.5 Kan ungdomarna tänka sig att söka utbildning inom vårdvetenskap/omvårdnad?

Denna fråga handlar om ungdomarnas inställning till att söka utbildning inom vårdvetenskap. Ungdomarna fick kryssa i inom vilket område de kunde tänka sig studera vidare inom, där vårdvetenskap/omvårdnad var ett alternativ. De hade möjlighet att kryssa i flera olika svarsalternativ. Ett av dem var medicin och ett annat odontologi så dessa två räknas inte till vårdvetenskap/omvårdnad.

2.5.6 Kan ungdomarna tänka sig att arbeta inom vård och omsorg?

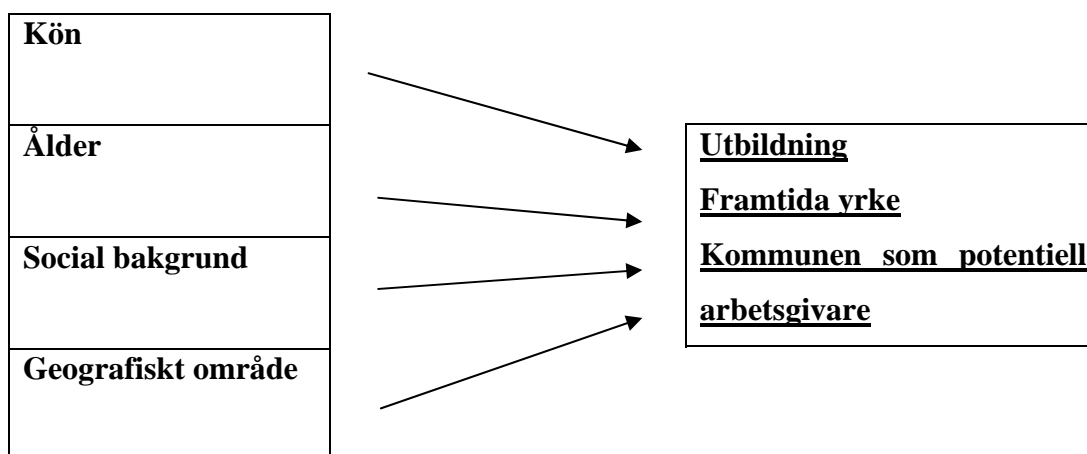
Denna fråga handlar om ungdomarnas inställning till att arbeta inom vård och omsorg. På frågan om ungdomarna skulle kunna tänka sig att arbeta inom något av följande områden gavs svarsalternativen från ett - sju, där ett betyder "nej, absolut inte" och sju betyder "ja, absolut". För att svaren ska bli lättare att utläsa har de kodats om dem så ett – tre betyder "nej, det kan jag inte tänka mig", fyra blir "möjligen" och fem - sju betyder "ja, det kan jag tänka mig".

2.5.7 Kan ungdomarna tänka sig att arbeta för kommunen?

Denna fråga handlar om ungdomarnas inställning till att arbeta för kommunen. Här kunde ungdomarna svara från ett till sju, där ett betyder ”nej, absolut inte” och sju betyder ”ja, absolut”. För att svaren ska bli lättare att utläsa har de kodats om dem så ett - tre betyder ”nej, det kan jag inte tänka mig”, fyra blir ”möjligen” och fem till sju betyder ”ja, det kan jag tänka mig”.

Den analytiska modellen illustrerar hur bakgrundsfaktorer (kön, ålder, social bakgrund och geografiskt område) antas påverka intresse för kommunal verksamhet, vård och omsorg.

Analytisk modell 1.

2.5.8 Den generella bilden av arbetsplatser

Denna fråga valdes för att kunna jämföra ungdomarnas intresse för olika arbetsplatser i samhället. De arbetsplatser som är representerade är landsting, eget företag, privat företag, kommun, statlig verksamhet samt organisation/företag. Ungdomarna hade möjlighet att svara från ett till sju och skalan följer från ”inte alls viktigt” till ”mycket viktigt”. Svartalalternativen har kodats om så ett till tre betyder ”nej, det kan jag inte tänka mig”, fyra betyder ”möjligen” och fem till sju betyder ”ja, det kan jag tänka mig”.

2.5.9 Vilka egenskaper värdesätts på en arbetsplats

Denna fråga handlar om vilka egenskaper en arbetsplats bör ha för att attrahera ungdomar. I en rekryteringsprocess är det en fördel att veta vilka egenskaper en arbetsplats bör ha för att anses attraktiv. I enkäten fanns det 20 stycken frågor om olika egenskaper. Ungdomarna hade möjlighet att svara från ett till sju och skalan följer från ”inte alls viktigt” till ”mycket viktigt”. Svartalternativen har kodats om så att ett till tre betyder ”nej, det är inte så viktigt”. Alternativ fyra betyder ”möjligen” och fem till sju betyder ”ja, det är viktigt”. I resultatet presenteras endast det sistnämnda svartalternativet eftersom det är dessa egenskaper som är intressanta för undersökningen. För att kunna utläsa svaren har frekvenstabeller utformats.

2.6 Etiska ställningstaganden

I en undersökningssituation måste alltid de forskningsetiska principerna övervägas. Man talar om två olika forskningsetiska principer, forskningskravet samt individskyddskravet. Vilka förväntningar finns på undersökningen samt hur man förhåller sig till individskyddskravet bör alltid hållas i åtanke under forskningsprocessen. Individskyddskravet innefattar fyra krav på information, samtycke, konfidentialitet samt nyttjande. I denna undersökning har inte enkäten utformats av undersökaren så det är främst det nyttjandekravet som är aktuellt. Kravet innebär att den information undersökarna samlar in enbart får användas till projektet och därefter inte får användas på något annat sätt (www.vr.se, 2006-05-22).

3. Teoretisk referensram

Genom de teorier och begrepp som presenteras kommer resultaten att tolkas.

Nyckelord för den teoretiska utgångspunkten är attityder, socialisationen, sociala strukturer och det reflexiva projektet. De sociala strukturer som behandlas i denna uppsats är den sociala konstruktionen av kön samt hur olika samhällsskikt reproduceras.

3.1 Attityder, socialisation och sociala strukturer

Denna undersökning syftar till att mäta ungdomars attityder. Enligt socialpsykologisk forskning skapar människor attityder för att nå en förståelse kring vardagliga händelser; de ger en grund för tolkningen av verkligheten.

Inom socialpsykologin menar man att attitydbegreppet innehåller 3 olika faktorer. De menar att attityder är en *tanke eller kunskapsmoment* som handlar om de föreställningar vi har om ett objekt, en situation eller en individ. Detta följs av ett *känslomoment*, vilka känslor vi hyser för ett objekt, samt ett *handlingsmoment* som syftar till att undersöka hur vi handlar i en viss situation eller mot en viss person (Angelöv, 2000).

Men våra attityder är inte alltid samspelta med vårt beteende, ibland agerar människan på ett sätt som inte stämmer överens med den påstådda attityden till ett visst fenomen. Detta kan bero på bekvämlighet, att man inte vill avvika från gruppen, tidsbrist etc. Attityder förändras även över tiden och i vissa fall handlar attityder mer om tillfälliga åsikter. Frågan är till vilken grad man kan förutse en individs beteende genom att känna till dennes attityd. Det fördelaktiga med att mäta attityder är att de ger en generell bild av verkligheten; man når en allmän och bred bild av det som undersöks (Angelöv, 2000).

Genom socialisation förvärvar människan sina attityder och värderingar gentemot olika fenomen. Socialisation handlar om att lära barn och nya medlemmar av samhället att anpassa sig till samhällets normer. Således är det genom socialisationen som kulturen mellan olika generationer överförs. Inom sociologi brukar man dela in socialisationen i två delar, den *primära* och den *sekundära*. Den primära socialisationen sker i barndomen och familjen är

den största påverkande aktören. Under den primära socialisationen sker en intensiv kulturell inläring. Den sekundära socialisationen äger rum senare i livet. Då får påverkan från andra aktörer en större betydelse. Dessa aktörer kan vara skola, massmedia, organisationer och arbetskamrater (Giddens, 2003).

Den vuxna generationens socialisering av barn och ungdomar kan även beskrivas som en social reproduktion. Reproduktionsbegreppet beskrivs som en "allmän beteckning för en aktivt återskapande process, ett förnyat frambringande av något" (Brante & Fast, 1982, s 82). Social reproduktion är individernas sätt att handskas med olika sociala villkor, och ur detta föds sociala strukturer. Strukturerna innefattar den uppsättning av normer och regler om hur individer inom ett specifikt samhälle förväntas leva sina liv och omfattar därför hela den sociala miljön (Jönsson, 1993).

De strukturer som närmare ska granskas är den sociala konstruktionen av kön, upprätthållandet av samhällsklasser samt individens förvandling till "ett reflexivt projekt".

3.1.1 Den sociala konstruktionen av kön

Sociala strukturer innefattar bland annat den sociala konstruktionen av kön som betecknas genus. Genusvetenskaplig teori bygger på att kön är något som skapas i kulturen människan lever i, således är det inte något som är biologiskt nedärvt. Kön formas efter den sociala konstruktionen och då kön är något människan skapat blir våra egenskaper inte heller könsbundna. Med det menas att kvinnan inte ska kunna beskrivas utifrån hennes kön och vice versa för mannen. Denna uppfattning bygger på att människan lever efter uppsatta normer och värderingar som den sociala reproduktionen skapar. Dessa normer påverkar människan att agera efter omgivningens förväntningar. När vi har accepterat samhällets normer och agerar som en "kvinna" eller "man" bör göra, lever vi efter den sociala konstruktionen och samtidigt skapar vi genus (Giddens, 2003).

På arbetsmarknaden ser vi ett tydligt exempel på de sociala strukturernas inverkan. Konsekvenserna av dessa är påtagliga när en segregering mellan manliga respektive kvinnliga yrken kan utskiljas. Ett av de tydligaste exemplen på denna segregering är att andelen kvinnor inom omsorgssektorn är överrepresenterade. Det finns en tydlig koppling till kvinnor och omsorg medan männen tenderar att upprätthålla en distansering till detta yrke. Det faktum att

män inte väljer att arbeta inom vården har inte bara en yrkesmässig betydelse utan ger också en förståelse av manlighetsnormen. Att vara sjuksköterska skapar en maskulinitet som inte stämmer överens med manlighetsnormen (Eriksson, 2003). Både det offentliga och det privata omsorgsarbetet upprätthåller och tydliggör den sociala konstruktionen av kön.

Att kvinnor är överrepresenterade inom omsorgsarbete, kan mot dess bakgrund ses som något ”naturligt”. Innan kvinnans inträde på arbetsmarkanden var vård och omsorg i hemmet något som självklart tillhörde kvinnan. Därför kan hennes inträde på arbetsmarknaden och inträdet till vård och omsorgsycket förklaras som en ”naturlig” övergång (Berg, 2000).

3.1.2 Samhällsklasser

Det genomgående temat i fransmannen Pierre Bourdieus kultursociologiska perspektiv handlar om ur makt och status upprätthålls och reproduceras i samhället. Detta sker i nästan alla mänskliga *fält*. *Fält* används av Bourdieu för att beskriva den sociala värld som människan lever i. Dessa *fält* är hierarkiskt ordnade och innefattar olika arenor, de olika arenorna kan exempelvis vara den akademiska eller den ekonomiska. Inom dessa *fält* innehar människan olika positioner och det pågår ständigt en kamp om vem som har makt inom *fälten*. Det kan handla om att inneha störst ekonomiskt kapital, prestige inom det akademiska fältet osv. En grundläggande faktor för individens kapacitet till tävlan är individens *Habitus* (Johansson, 1996).

För att kunna tävla om makt inom ett visst fält måste individen disponera över ”rätt” *habitus*. Att disponera över ”rätt” *habitus* menas att tankar, uttryck och beteenden har förvärvat, detta för att få en känsla för hur man ska agera inom ett specifikt fält. Varje individ har sin egen *habitus* och människor från samma samhällsskikt tenderar att ha likartad *habitus*. En likartad *habitus* handlar om att ha samma preferenser (smaker, livsstilar etc.) Därför är det möjligt att tala om en klasshabitus (Johansson, 1996).

För att förklara detta fenomen närmare kan Bourdieus kapitalbegrepp användas. Dessa begrepp omfattar *det ekonomiska kapitalet* (innehav och kontroll över ekonomiska tillgångar), *det kulturella kapitalet* (tillgång till den rättmätiga kulturen, högre utbildningar etc.) och *det sociala kapitalet* (sociala kontakter). Hur mycket individen förfogar över de olika kapitalen

eller vilka tillgångar individen har till dem kan på ett naturligt sätt sammankopplas till individens habitus. Människan blir bärare av dessa sociala strukturer, ofta på ett omedvetet plan (Jönsson, 1993).

Utifrån denna reproduktion av sociala strukturer möjliggörs upprätthållandet av olika samhällsklasser. Konkret blir det därför möjligt att påstå att huvuddelen av barn som växer upp i arbetarhem blir arbetare och att huvuddelen av de barn som växer upp i akademikerhem blir akademiker. Viss forskning tyder även på att barn till högutbildade väljer längre utbildningar medan barn till föräldrar med kortare utbildning även väljer kortare utbildningar (Jönsson, 1993).

3.1.3 "Det reflexiva projektet"

"Att kunna handla och engagera sig i en värld bestående av en rad val är att kunna välja mellan alternativ, när traditionens vägskyltar är tomma"
(Giddens, 103, 1997).

Enligt Giddens skapar moderniteten nya livsvillkor för individen. När samhället styrdes mer av tradition följde individen ett väl etablerat sätt att utföra saker på, identiteten och vägen från ungdom till vuxenliv var mer utstakad för individen. Karaktäristiskt för samhällen styrda av tradition, var även en starkare orientering mot det förflutna än mot framtiden, medan det i dagens samhälle råder ett motsatt förhållande. Den enskilde individen befinner sig i fokus, med ett friare handlingsutrymme orienterat mot framtiden. För att återkoppla till citatet ovan, när individen i dagens samhälle drivs till att leva under en ständig reflektion av sitt eget agerande formas samtidigt det "*reflexiva projektet*".

Den reflexiva processen innebär följaktligen att människan blir tvingas att reflektera över sin egen identitet, eftersom den inte längre är given. Människan kan nu själv välja att lägga sig till med olika livsstilar, det är snarare något som man väljer än något som går i arv. Valet av livsstil är dock inte helt befriat från sociala strukturer utan påverkas även av omgivande faktorer så som socio- ekonomiska förhållanden, grupstryck, massmedia etc. (Giddens, 1997).

Ulrich Becks teori om individualiseringstvänet stödjer detta tänkande. Becks hävdar att samhället genomgår ett individualiseringstväng i och med människans frigörelse från familjära, klassmässiga samt könmässiga strukturer. Det är inte längre lika aktuellt att tala om samhällsklasser, även om ett totalt förnekande av sociala skillnader inte är möjligt. Det centrala i Becks begrepp ligger dock i fokuseringen mot individen (Bohlin, 1991).

Uppsatsen fokuseras på hur uppväxtvillkor såsom kön, ålder, social bakgrund och geografiskt uppväxtområde påverkar ungdomars inställning till kommunal vård och omsorg. När man utgår från dessa uppväxtvillkor bör ett mönster av hur de påverkar ungdomars inställning uppstå. Med hjälp av de introducerade teorierna kan en analys av antagna påverkansfaktorer göras och de blir användbara i analysen av undersökningen.

4. Resultat

Resultatdelen redovisas med utgångspunkt i kategoriseringarna av ungdomarna som gjorts. Dessa är kön och ålder, deras sociala bakgrund och vilket geografiskt område de vuxit upp på. Frågor om undersökningsgruppen kan tänka sig att utbilda sig inom vårdvetenskap/omvårdnad, arbeta inom vård/omsorg och om de kan tänka sig att arbeta för kommunen jämförs med de kategoriseringar av ungdomar som gjorts. Detta kommer att hjälpa en eventuell rekrytering eftersom det ger svar på frågor om det finns intresse av att arbeta inom kommunal vård och omsorg och vilka ungdomsgrupper som är intresserade. Dessa redovisas i tabeller nedan, efter varje tabell följer en kort diskussion om resultatet.

För att få en uppfattning om inställningen till att arbeta inom kommunen har en jämförelse med andra arbetsplatser gjorts. När vi ser på ungdomarnas attityder till fler arbetsplatser nås en helhetsbild av deras inställningar till olika arbetsplatser. Det blir även intressant att se vilka egenskaper som undersökningsgruppen värdesätter på en arbetsplats. Dessa redovisas i tabeller och efteråt följer en kort diskussion om resultaten.

Varje tabell redovisas i procent. Enkäten som undersökningen har utgått från och som tabellerna har utformats med bakgrund från, bifogas i slutet av uppsatsen. Resultaten kommer att diskuteras närmare och analyseras i slutet av uppsatsen, med hjälp av den teoretiska referensramen.

4.1 Kön och ålder

Kön och ålder är två faktorer som antas påverka undersökningsgruppens attityder till den kommunala vård och omsorg. Att utgå från dessa i undersökningen kan ge en grund för den kommande analysen av ungdomarnas svar. En jämförelse av hur flickor respektive pojkar har svarat samt en jämförelse om intresset skiljer sig beroende på ålder, ger ett precisare underlag för en framtida rekrytering.

Tabell 1.

Kön samt ålder och andelen som kan tänka sig att söka utbildning inom vårdvetenskap/omvårdnad, arbeta inom vård/omsorg och arbeta för kommunen bland ungdomar i Norrbotten 2005.

	Pojkar		Flickor	
	Grundskola Årskurs 9	Gymnasium Årskurs 3	Grundskola Årskurs 9	Gymnasium Årskurs 3
Utbildning Vårdvetenskap /Omvårdnadsprogrammet	2,1 %	2,7 %	9,5 %	17,8 %
Att arbeta inom vård/omsorg	13,0 %	17,2 %	34,5 %	42,6 %
Att arbeta för kommunen	41,2 %	41,3 %	37,6 %	45,5 %
N=	188	146	200	202

Tabellen visar att flickor i högre utsträckning än pojkar kan tänka sig att vidareutbilda sig inom vårdvetenskap/omvårdnad och att söka arbete inom vård/omsorg. Resultaten är inte särskilt förvånande. Kvinnor är överrepresenterade inom omsorgssektorn och detta exemplifierar en av effekterna som de traditionella könsrollerna har på oss. Detta visas genom att flickorna har en positivare inställning till vård och omsorg medan pojkarna tenderar att upprätthålla en distansering.

Gymnasisterna har en positivare inställning än grundskoleleverna till att utbilda sig samt arbeta inom vård/omsorg. Detta handlar eventuellt om en anpassning till dagens arbetsmarknadssituation. Bilden av framtiden ter sig inte lika drömande för de äldre ungdomarna och de anpassar sig mer än de yngre till vad arbetsmarknaden har att erbjuda.

Att arbeta för kommunen skiljer sig lite mellan könen och båda har en positivare inställning till att arbeta för kommunen än att utbilda sig inom vårdvetenskap/omvårdnad och att arbeta inom vård och omsorg. Pojkarna har en betydligt välvilligare inställning till att arbeta för kommunen än till att utbilda sig och arbeta inom vård och omsorg. Detta kan förstås förklaras av att kommunen erbjuder andra arbetsområden än just vård och omsorg.

Intresset för att arbeta för kommunen skiljer sig för flickor åt mellan de olika åldersgrupperna. Men även här kan utläsas att gymnasisterna är något positivare till att arbeta inom de

kommunala verksamheterna än grundskoleleverna. Anmärkningsvärt är att flickorna från grundskolan har det lägsta intresset av att arbeta inom kommunen trots att flickorna visat ett betydligt större intresse än pojkarna i de andra frågorna. Gymnasieflickorna har den mest positiva inställning till samtliga frågor visade i tabell 1.

4.2 Social bakgrund

Eftersom människor från olika samhällsskikt tenderar att ha liknande vanor och likartad syn på sin omgivning finns det anledning att tro att förväntningar på ungdomar från deras föräldrar ser olika ut beroende på vilket samhällsskikt de kommer ifrån. (Ahrne, 2003) Den sociala bakgrundens betydelse för ungdomars val av studier och yrkesplaner blir därför intressant.

4.2.1 Föräldrarnas yrke

För att se hur social bakgrund påverkar informanternas inställning till att utbilda sig inom vårdvetenskap/omvårdnad, att arbeta inom vård och omsorg samt till att arbeta för kommunen undersöks om intresset skiljer sig beroende på vilket yrke föräldrarna har. Ungdomarna blev indelade i grupper efter föräldrarnas yrke. Denna socioekonomiska indelning är vanlig och har blivit använd i officiell statistik (Ahrne, 2003). Under uppväxten kan man anta att ungdomarna förvärvat liknande tankar och beteenden som sina föräldrar. Jämförelsen av ungdomarnas inställningar och föräldrarnas yrke visar hur den antagna påverkan ser ut och hur stark den är.

Tabell 2 och 3.

Föräldrarnas yrke och andelen som kan tänka sig att söka utbildning inom vårdvetenskap/omvårdnad, arbeta inom vård/omsorg och att arbeta för kommunen bland ungdomar i Norrbotten 2005.

	Moderns yrke			
	Arbetare/Lägre tjänsteman	Tjänsteman på mellannivå	Högre tjänsteman	Företagare/övriga
Utbildning Vårdvetenskap /Omvårdnadsprogrammet	9,2 %	8,1 %	8,1 %	2,3 %
Att arbeta inom vård/omsorg	27,9 %	27 %	30,7 %	16,3 %
Att arbeta för kommunen	41,8 %	42,5 %	41 %	43,2 %

N=	403	172	62	44
	Arbetare/Lägre tjänsteman	Tjänsteman på mellannivå	Högre tjänsteman	Företagare/övriga
Utbildning Vårdvetenskap /Omvårdnadsprogrammet	9,1 %	9,8 %	4,9 %	7,5 %
Att arbeta inom vård/omsorg	28,5 %	33,7 %	23,6 %	22,1 %
Att arbeta för kommunen	41 %	40,8 %	48 %	39 %
N=	384	102	102	106

För att söka utbildning inom vårdvetenskap är intresset lite större hos ungdomar med föräldrar som arbetar inom lägre tjänstemän/tjänstemän mellanklass yrken. Ungdomar vars föräldrar arbetar med högre tjänstemannabefattningar eller är egna företagare visar ett svagare intresse till att söka utbildning inom vård/omsorg. Om modern arbetar inom högre tjänstemannabefattning kan ungdomarna i större utsträckning än om fadern gör det tänka sig att söka utbildning inom vård/omsorg.

Intresset för att söka arbete inom vård/omsorg är ungefär likadant för ungdomar med föräldrar arbetande som lägre tjänstemän/tjänstemän på mellannivå. Intresset skiljer sig först när föräldrarna arbetar som högre tjänstemän. Intresset för att söka arbete inom vård/omsorg är starkare då modern arbetar inom högre tjänstemannabefattning än då fadern gör det. Barn till föräldrar med eget företag samt övriga visar det minsta intresset.

Intresset för att arbeta för kommunen är ganska jämnt oavsett vilken social bakgrund ungdomarna har. Anmärkningsvärt är att intresset ökar om fadern arbetar inom en högre tjänstemannabefattning. Samtliga ungdomar visar ett större intresse för att arbeta för kommunen än för att söka utbildning inom vård/omsorg.

Sammanfattningsvis kan sägas att intresset för att utbilda sig/arbete inom vård och omsorg är lägst hos ungdomarna med föräldrar som är egna företagare/övriga och ungdomar vars fader har en högre tjänstemannabefattning. Intresset för att arbeta för kommunen skiljer sig lite mellan grupperna. Ungdomarnas samhällsklass har visat sig inte vara av avgörande betydelse för deras inställning även om en viss påverkans faktor inte går att bortse från.

4.2.2 Föräldrarnas utbildningsnivå

För att nå en vidare förståelse för huruvida social bakgrund påverkar ungdomars attityder till framtida utbildning och yrkesval, studeras även om ungdomarnas inställning skiljer sig åt beroende på om föräldrarna har en universitetsutbildning eller inte. Ungdomarna blev indelade i två grupper, den ena med universitetsutbildade föräldrar samt den andra med icke universitetsutbildade föräldrar.

Tabell 4.

Föräldrarnas utbildningsnivå och andelen som kan tänka sig att söka utbildning inom vårdvetenskap/omvårdnad, arbeta inom vård/omsorg och att arbeta för kommunen bland ungdomar i Norrbotten 2005.

	Moderns utbildning		Faderns utbildning	
	Ej universitet/ högskola	Universitet/ högskoleutbildad	Ej universitet/ högskola	Universitet/ högskoleutbildad
Att utbilda sig	9,1 %	7,1 %	8,5 %	8,1 %
Att söka arbete	27,7 %	26,9 %	26,7 %	30,9 %
N=	470	252	567	149

Ungdomarna till föräldrar med universitetsutbildning har ett svagare intresse av utbildning inom vårdvetenskap/omvårdnad även om skillnaden är marginell. Intresset för att i framtiden arbeta inom vård skiljer sig också en aning mellan grupperna. Anmärkningsvärt är att ungdomar med en universitetsutbildad fader har det största intresset av att arbeta inom vården. Detta resultat visar inget signifikant samband mellan föräldrarnas utbildningsnivå och ungdomarnas inställningar. Dock vet vi utifrån detta inte vilket yrke föräldrarna idag har utan denna fråga visar endast föräldrarnas utbildningsnivå. Föräldrar som räknas till högre tjänstemannabefattningar eller som egna företagare behöver inte nödvändigtvis ha en universitetsutbildning.

Utbildning inom vårdvetenskap/omvårdnad definierar inte ett specifikt yrke inom utbildningsområdet (medicin och odontologi är uteslutet eftersom dessa fanns med som ett alternativ i enkäten). Därför kan man inte veta vilket yrke ungdomarna vill att deras utbildning ska leda till. Med anledning av det kan det vara svårt att avgöra hur föräldrarnas utbildningsnivå och yrke har påverkat ungdomarnas val.

4.3 Geografiskt område

De geografiska uppväxtområden som ungdomarna har blivit indelade efter är; Inlandet, Östra Norrbotten, Malmfältet samt Fyrkanten. Fyrkanten innefattar Luleå. Vid en jämförelse mellan ungdomar uppväxta på olika geografiska områden kan man se i vilka områden intresse finns för att utbilda sig eller arbeta inom vård/omsorg och att arbeta för kommunen. Ur ett rekryteringsperspektiv kan det vara viktigt för Luleå kommun att veta var intresset finns eftersom en rekrytering med största sannolikhet kommer att sträcka sig utanför kommunens gränser.

Tabell 5.

Geografiskt område och andelen som kan tänka sig att söka utbildning inom vårdvetenskap/omvårdnad, arbeta inom vård/omsorg och att arbeta för kommunen bland ungdomar i Norrbotten 2005.

	Region			
	Inlandet	Östra Norrbotten	Fyrkanten	Malmfälten
Utbildning Vårdvetenskap /Omvårdnadsprogrammet	15,3 %	7,5 %	7,2 %	6,1 %
Att arbeta inom vård/omsorg	29 %	24,1 %	31,5 %	20,7 %
Att arbeta för kommunen	37,9 %	51,4 %	38,4 %	30 %
N=	118	226	82	302

För att utbilda sig inom vårdvetenskap/omvårdnad är det ungdomar från Inlandet som visar det största intresset. Förklaringen till det kan sökas i tidigare resultat. Flickorna har tidigare i studien visat sig vara mer intresserade av utbildning inom vårdvetenskap/omvårdnad än pojkarna. Det var 66 kvinnor samt 52 män som besvarat enkäten från Inlandet så förklaringen

till en mer positiv inställning hos ungdomarna från Inlandet kan inte hittas i att en större andel flickor från Inlandet har deltagit. (Hur många kvinnliga respektive manliga ungdomar som besvarat enkäten från de olika geografiska områdena redovisas under metodkapitlet). Det lägsta intresset för utbildning inom vårdvetenskap/omvårdnad visar ungdomarna från Malmfältet.

För att söka arbete inom vård och omsorg har ungdomarna från Fyrkanten samt Inlandet den mest positiva inställningen. Ungdomar från Malmfältet visar det lägsta intresset.

Att arbeta för kommunen är det flest ungdomar från Östra Norrbotten som kan tänka sig. Det lägsta intresset för det uppvisar ungdomar från Malmfältet.

Vilket geografiskt område ungdomarna växt upp har inte avgörande betydelse för deras inställning trots att en viss påverkan finns. Ungdomarna från Malmfältet visar det lägsta intresset till att utbilda sig/arbete inom vård/omsorg samt att arbeta för kommunen. Ungdomarna från Inlandet visar det största intresset till att utbilda sig inom vårdvetenskap/omvårdnad. Ungdomar från Östra Norrbotten visar det största intresset till att arbeta för kommunen, hälften av dem är positiva och är därmed den grupp av ungdomar som visar den mest positiva inställningen till kommunen som arbetsgivare.

4.4 Framtida arbetsgivare

Denna fråga handlar om ungdomarnas inställning till framtida arbetsgivare. Som tidigare resultat visat är det strax under hälften av ungdomarna som kan tänka sig att arbeta med kommunen som arbetsgivare. En jämförelse med andra arbetsplatser visar en rättvisare bild av vilket anseende kommunen har som arbetsgivare.

Tabell 6.

Arbetsplatser rangordnat efter ungdomar i Norrbottens inställning till dem, 2005.

Arbetsplats	Positiv inställning
Privat	80,1 %
Eget företag	70,6 %
Organisation/Företag	51,3 %
Statlig verksamhet	50 %
Kommunen	41,1 %
Landstinget	35,8 %

Bilden av kommunerna framställs som dystert i media och viss forskning tyder på att kommunerna är oattraktiva som arbetsgivare (Larsen, 2000). Konsekvenserna av detta syns tydligt i resultatet. Inte ens hälften av ungdomarna har en positiv inställning till att arbeta för kommunen och den får näst lägst prioritet av samtliga arbetsplatser. Privat företag är den arbetsplats som attraherar mest. Det är dubbelt så många ungdomar som har en positiv inställning till att arbeta inom privata företaget jämfört med inom kommunen.

Det kan även vara av intresse att se om inställningarna hos ungdomarna skiljer sig på grund av faktorer som kön och ålder. Intresset för att arbeta på de olika arbetsplatserna är inte avgörande beroende på kön, dock kan sägas att arbete inom landsting var något som lockade flickorna en aning mer. Gymnasisterna är överlag mer välvilligt inställda till att arbeta på samtliga arbetsplatser. Förklaringen till detta kan vara att gymnasisterna står närmare arbetsmarknaden än grundskoleleverna och de visar en större anpassningsförmåga till dagens arbetsmarknadssituation. Det geografiska område som ungdomarna växt upp på visade sig inte vara av avgörande betydelse för vilken inställning de har till framtida arbetsplatser.

4.5 Egenskaper på arbetsplatsen

Ur ett rekryteringsperspektiv är det positivt att ha vetskap om vilka egenskaper ett arbete bör ha för att anses attraktivt hos de arbetssökande. Genom att studera vilka egenskaper som

prioriteras på en arbetsplats möjliggörs en jämförelse med ungdomsbarometern. (Som presenterades under inledningen, se rubriken ”ett bra arbete”)

Här rangordnas svaren i en skala från den egenskap som prioriteras högst till den egenskap som prioriteras lägst.

Tabell 7.

Egenskaper rangordnade utifrån dess betydelse för ungdomar i Norrbotten 2005.

Egenskaper	Viktigt
God arbetsmiljö	94,6 %
Bra chef/ledning	93,8 %
Bra lön/löneutveckling	91,7 %
Intressant	91,6 %
Omväxlande	90,4 %
Personlig utveckling	83,9 %
Trevliga arbetskamrater	81,6 %
Möjlighet till utveckling i yrket	80,4 %
Altruism- att det är bra för andra	80,3 %
Ansvarsfullt	75,8 %
Fast anställning	73,4 %
Stämmer med utbildning	73,1 %
Bra kombinationsmöjligheter	73,1 %
Möjlighet till karriär	69,2 %
Lugnt, tryggt och välordnat	66,7 %
Jämn könsfördelning	61,2 %
Självständighet	60,7 %

Internationella kontakter	49 %
Sker i team	42,4 %
På hemort	42,3 %

I en jämförelse med ungdomsbarometern ser vi att god arbetsmiljö, bra chef/ledning samt hög lön prioriteras högst i båda undersökningarna. Personlig utveckling är även viktigt i båda undersökningarna. I ungdomsbarometern är närhet till bostad/korta restider viktigt. Ungdomarna i denna undersökning prioriterar att yrket finns på hemort lägst.

Det finns inga systematiska skillnader i hur ungdomarna har svarat beroende på ålder och kön. Intressanta aspekter är dock att bra chef/ledning samt bra lön/löneutveckling prioriteras lägre för gymnasister. Flickorna prioriterar lön lägre än pojkarna medan bra chef/ledning prioriteras högre hos flickorna. Att gymnasisterna prioriterar hög lön och bra chef/ledning mindre än de grundskoleleverna visar en form av realitetsanpassning samtidigt som de visar en mognad med en ökad vilja att ta eget ansvar. Att flickorna prioriterar högre lön mindre än pojkarna kan eventuellt förklaras med att ungdomarna följer ett traditionellt könsrollsmönster. Mannen har genom tiderna varit den största bidragaren till familjens ekonomi. I takt med att samhället förändras, förändras givetvis även dessa förhållanden. Studiens resultat pekar dock på att en viss påverkan ändå finns kvar. Att flickorna prioriterar hög lön mindre än pojkarna kan givetvis bero på många olika faktorer, exempelvis att kvinnodominerade arbetsplatser ofta är lågavlönade.

Geografiskt område visar sig inte påverka hur ungdomarna prioriterar egenskaper på arbetsplatsen.

4.6 Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan sägas att intresset för att söka utbildning och arbete inom vård/omsorg var lågt hos ungdomarna. Det finns ett starkare intresse till att arbeta inom vård och omsorg än till att utbilda sig inom området. Resultatet kan delvis bero på att man idag, inte alltid behöver ha någon utbildning för att få arbete inom vård och omsorg. När man läser resultaten av undersökningen bör man även ha i åtanke hur frågorna har blivit kodade. På frågan om utbildning fick informanterna kryssa i ja eller nej, ge ett direkt svar. På frågan om ungdomarna kunde tänka sig att arbeta inom vård/omsorg och om de kunde tänka sig kommunen som arbetsgivare fick de kryssa i en skala från ett till sju. Dessa svar har senare blivit omkodade så att fem till sju innebar en positiv inställning hos ungdomarna.

Inställningen till att arbeta för kommunen är kodad på samma sätt som att arbeta inom vård/omsorg. Intresset för att arbeta för kommunen är större än till både utbildning inom omvårdnad/omsorg och att söka arbete inom vård/omsorg. Resultatet är inte förvånansvärt eftersom arbete för kommunen innefattar en mängd olika yrken och många valmöjligheter. Ändå hade inte ens hälften av ungdomarna en positiv inställning till att arbeta för kommunen, och den prioriterades näst lägst i en jämförelse av samtliga arbetsplatser redovisade i undersökningen.

De äldre visar en positivare inställning till att utbilda sig inom vårdvetenskap/omsorg, arbeta inom vård/omsorg och att arbeta för samtliga arbetsplatser redovisade i resultatet. De visar därmed en större anpassningsförmåga till vad arbetsmarknaden har att erbjuda. Flickorna var mer intresserade än pojkarna till utbildning inom vårdvetenskap/omvårdnad och att arbeta inom vård/omsorg. Den sociala bakgrunden och geografiskt område visar sig ha en viss påverkan med den är inte determinerande för ungdomarnas inställning.

5. Diskussion

Under diskussionsdelen kommer frågeställningarna att besvaras och resultatet av undersökningen förklaras med hjälp av de teoretiska utgångspunkter som introducerades under den teoretiska referensramen.

5.1 Att söka utbildning eller arbete inom kommunal vård och omsorg

5.1.1 Kön

Resultaten från undersökningen visar att flickor är mer intresserade av utbildning och arbete inom vård och omsorg.

Förklaringen till varför flickorna är mer intresserade än pojkarna har hittats i de sociala strukturerna. Dessa ligger djupt rotade i människans sätt att tänka och handla och utgör grunden för olika samhällskulturer. Den struktur som fokuseras kring här är den sociala konstruktionen av kön.

När mannen väljer att distansera sig till vård/omsorgsarbete följer han manlighetsnormen. Samma förhållande gäller för kvinnan, när hon visar ett större intresse till omsorgsarbete följer även hon följer de normer som den sociala konstruktionen av kön satt upp för henne. Det som framkommer i undersökningen stöder dessa fakta och ger en förklaring till varför ungdomarna har svarat som de gjort.

5.1.2 Ålder

Resultaten från undersökningen visar att gymnasieelever är mer intresserade både av att utbilda sig och att arbeta inom vård och omsorg än högstadieelever.

En förklaring till resultatet kan vara att insikten om arbetsmarknadssituationen är verkligare för de äldre ungdomarna. Faktorer som berör ”det reflexiva projektet”, så som livsplaner, kanske blir mer påtagliga i äldre ungdomarnas realitet. Samtidigt som dessa krav är mer påtagliga för de äldre ungdomarna är de egentliga möjligheterna begränsade. Realiteten stämmer kanske inte med ungdomars föreställningar om arbetsmarknadssituationen och arbetsmarknaden kan upplevas som restriktiv i upptäckandet av att det inte finns just det arbete de söker. Därför måste en anpassning till arbetsmarknaden ske.

Av de fakta som framkommit finns det skäl att tro att beslutsprocessen att välja utbildning och yrke har blivit svårare för ungdomar. Fast det fria valet kan ses som lite av en illusion (illusionen ligger i de sociala strukturernas faktiska påverkan) kräver det faktum att människan i det ”moderna samhället” har blivit ”ett reflexivt projekt” ett sökande efter den rätta livsstilen just för din personlighet. Samtidigt som dessa krav ställs är de egentliga möjligheterna begränsade.

5.1.3 Social bakgrund

Resultatet visar att den sociala bakgrunden påverkar ungdomar till en viss del men den är inte helt determinerande för deras inställning till kommunal vård och omsorg.

Samhällsklasser reproduceras genom att människor från samma samhällsskikt tenderar att ha liknande preferenser, samma typ av smak och livsstilar. Att tala om en klasshabitus blir därför här relevant med tanke på ungdomarnas givna svar. Arbeta inom vård och omsorg ger inte vidare stora tillgångar till de olika kapitalformerna, då dessa yrken bland annat är lågavlönade.

Ungdomars vars föräldrar har ett högre tjänstemannayrke eller är egna företagare visar ett lite mindre intresse av vård och omsorg. Dessa ungdomar har förvärvat likartade tankar och beteenden som sina föräldrar, för att få en känsla för hur man ska agera inom sitt specifika fält. De fält ungdomarna förväntas agera inom är fastställda av dess omgivning. Med hänvisning till hur ungdomarna har svarat kan påståendet om att klasser reproduceras och att ungdomarna följer den sociala strukturen till viss mån bekräftas. Samtidigt bör man komma ihåg att individer i det ”moderna samhället” har ett allt större handlingsutrymme. Giddens

talat om att individen har förvandlats till "ett reflexivt projekt". "När traditionens vägskyltar är tomma" ges individen ett friare handlingsutrymme, mer eller mindre oberoende av omgivningen. Som resultaten visar påverkas ungdomarna till viss mån av sin sociala klass men den är inte helt determinerande för deras inställning.

5.1.4 Geografiskt område

Resultatet av undersökningen visar att ungdomar i inlandet är den grupp som är mest intresserad av att utbilda sig inom det vårdvetenskapliga utbildningsområdet. Intresset till att söka arbete skiljer sig lite mellan ungdomarna i de olika kommunerna.

Problematiken med utflyttningen från dessa regioner bör inte nonchaleras i en analys av svaren. I inledningen framkom att 83 % hävdar att de är flyttningsbenägna och att det främst gäller kvinnor. Detta får även stöd i denna studie på frågan som handlar om vilka egenskaper som värdesätts på en arbetsplats. Svaren visar att om arbetet ligger på den egna hemorten ges lägst prioritet av ungdomarna. Faktorer som en låg prioritering av att stanna kvar på hemorten och att flickor som är positivare än pojkar till att både utbilda sig och arbeta inom vård och omsorg är mer flyttningsbenägna ställer rekrytering inför en komplicerad uppgift. Samtidigt kan detta gynna Luleå kommuns framtida rekryteringsbehov om ungdomar från de perifera regionerna ser Luleå som ett alternativ för en ny bostadsort.

5.2 Anses kommunen vara en attraktiv arbetsplats?

Informanternas intresse för att arbeta inom kommunen ser ungefär likadant ut oberoende på kön, ålder, social bakgrund och geografiskt område. Resultaten visar att attityden till att arbeta för kommunen är relativt negativ.

Ungdomarnas inställning till att arbeta för kommunen är förhållandevis negativ. Samtidigt visade de ett svagt intresse till arbetsplatserna som fanns representerade i enkätmaterialen. Det enda alternativ ungdomarna ställde sig positiva till var att arbeta inom privat företag eller starta eget företag. Studien är baserad på ungdomars attityder vid en viss tidpunkt och attityder tenderar att förändras. De äldre ungdomarna visade en positivare inställning än de yngre ungdomarna. De har en mer realistisk syn på sin framtid och de visar en tendens att

anpassa sig till vad arbetsmarknaden har att erbjuda. Trots detta är det viktigt för kommunen att framstå som en attraktiv arbetsgivare främst med tanke på det stora antalet ny personal som inom snar framtid kommer att behöva rekryteras. Kunskapen om vilka egenskaper som gör en arbetsplats attraktiv blir därför intressant. De egenskaper som ungdomarna ansåg vara viktigast för en framtida arbetsplats stämde till stor del med vad som framkom i ungdomsbarometern. Svartalternativen god arbetsmiljö, bra chef/ledning samt en god löneutveckling toppar båda listorna av viktiga egenskaper. Att det är omväxlande, intressant samt att det ger en personlig utveckling är egenskaper prioriteras även högt.

5.3 Avslutande kommentarer

Bakomliggande förklaringar (i denna studie har hänsyn tagits till kön, ålder, social bakgrund och uppväxtområde) till ungdomars inställningar hjälper arbetsgivaren att få en förståelse för hur sociala sammanhang påverkar individen. Svårigheter i en rekryteringsprocess kan bli lättare att förstå. Verkligheten är komplex och det går att hitta många förklaringar till olika fenomen. Denna studie har utifrån valda sociologiska teorier försökt förklara vissa sociala sammanhang och strukturer.

5.3.1 Fortsatta studier

Denna studie har mätt ungdomars attityder och eftersom attityder tenderar att förändras över tid kan det vara av intresse att följa upp denna studie.

Eftersom resultatet av undersökningen visar på ett svagt intresse från ungdomarna kan ett intressant uppslag på fortsatt forskning vara att se på hur kommunerna kommer att arbeta för att rekrytera personal i framtiden.

Källförteckning

- Angelöv, B, (2000), *Introduktion till socialpsykologi*, Lund, Studentlitteratur
- Ahrne, G, (2003), *Det sociala landskapet*, Göteborg, Bokförlaget Korpen
- Berg, E (2000), *Kvinna och chef i den offentliga förvaltningen*, Stockholm, Liber
- Bergqvist, K, (1991), *Vad kan ungdomsforskare vara bra på? Vem är ungdomsforskare bra för?*, Stockholm, Akademitryck AB
- Ejvegård, R, (2003) *Vetenskaplig metod*, Lund, Studentlitteratur
- Eriksson, H, (2003), *Manlighetens många ansikten*, Lund, Liber AB
- Giddens, A (2003), *Sociologi*, Lund, Studentlitteratur
- Giddens, A, (1997), *Modernitet och självidentitet*, Göteborg, Daidalos AB
- Hagström, T (1999) *Ungdomar i övergångsåldern*, Lund, Studentlitteratur
- Johansson, T, (1996) *Kultursociologi*, Lund, Studentlitteratur
- Jönsson, I, (1993), *Skola - Fritid – Framtid: en studie av ungas kulturmönster och livschanser*, Lund, Studentlitteratur
- Larsen, T, (2000), *Attityder till kommunerna som arbetsgivare*, Sundbyberg, Alfa Print AB
- Svenska kommunförbundet, (1999), *Personal och kompetens i förändring* Sundbyberg, Alfa Print AB

- Ungdomsbarometern (2005) *Sammanfattning av rapporten; Studier och karriärer*, Stockholm, Trycksaker från Sveriges kommuner och landsting
- www.lulea.se. 14/06-06)
- <http://www.norden.org/pub/ebook/2003-519.pdf>, 28/05-06
- <http://www.ourfuture.se/?lang=se>, 19/04-06
- http://www.ourfuture.se/admin/swe/competence/Project_Plan_Competence.pdf, 19/04-2006
- http://www.scb.se/templates/tableOrChart____133975.asp, 18/05- 2006
- http://www.scb.se/statistik/LE/LE0101/_dokument/SEIstandard.pdf, 25/10-06
- http://sv.wikipedia.org/wiki/Norrbottnens_1%C3%A4n, 14/06-2006
- http://www.vr.se/download/18.6b2f98a910b3e260ae28000360/HS_15.pdf, 22/05-2006

1. Hur gammal är Du? _____ år

2. Är du... Kvinna Man

3. I vilken kommun bor du? _____

BOENDE

4. Var är du och dina föräldrar födda?

När vi ställer frågor om dina föräldrar vill vi att du ska tänka på dina biologiska föräldrar, eller om du är adopterad, på dina adoptivföräldrar.

Jag

- Sverige
- Norden
- Övriga Europa
- Utanför Europa

Mamma

- Sverige
- Norden
- Övriga Europa
- Utanför Europa

Pappa

- Sverige
  - Norden
  - Övriga Europa
  - Utanför Europa
-

5. Fram tills du blev 14 år – bodde du tillsammans med båda dina föräldrar hela tiden?

- Ja, jag bodde med båda föräldrarna hela tiden/lika mycket hos båda föräldrarna
- Nej, jag bodde mest hela tiden hos mamma
- Nej, jag bodde mest hela tiden hos pappa
- Nej, bodde mest hela tiden hos andra

6. Hur bor du nu?

- Småhus (villa, kedjehus eller radhus)
- Bostadsrättslägenhet i flerfamiljshus
- Hyreslägenhet i flerfamiljshus
- Andrahandsboende
- Inneboende
- Annat boende, vilket _____

7. Var bor du?

- Centralt i min hemkommun
- I ett bostadsområde utanför centrum
- I en större by
- I en mindre by
- På landsbygden

8a. Tror du att du kommer att flytta från din hemort under de närmaste fem åren?

- Ja
- Nej
- Vet inte

8b. Om Ja. Varför skulle du i så fall göra det?

Flera svarsalternativ är möjliga

- Ja, ont om arbetstillfällen på hemorten
- Ja, för att byta arbetsplats
- Ja, inga möjligheter att studera vidare på hemorten
- Ja, vill flytta till partner som bor på annan ort
- Ja, vill byta miljö
- Ja, ont om bostäder på hemorten
- Ja, vill flytta av andra skäl

UTBILDNING och ARBETE

11. Vad har Dina föräldrar för högsta avslutad utbildning?

Mamma

- Folkskola, real, grund
- Tvåårigt gymnasium
- Treårigt gymnasium
- Högskola/ universitet, mindre än tre år
- Högskola/ universitet, mer än tre år
- Annan utbildning
- Vet inte, inte aktuellt

Pappa

- Folkskola, real, grund
- Tvåårigt gymnasium
- Treårigt gymnasium
- Högskola/ universitet, mindre än tre år
- Högskola/ universitet, mer än tre år
- Annan utbildning
- Vet inte, inte aktuellt

12. Vilket arbete har din mamma och pappa?

Om de är arbetslösa, sjukskrivna, har pension eller studerar vill vi att du uppger vilket arbete som de hade senast

a. Mammans arbete _____

b. Pappas arbete _____

13. Vilken är den högsta utbildning som Du planerar att ha genomgått när du är 35 år?

- Tänker inte studera vidare, det räcker med den utbildning jag har idag.
- Högskola/universitet med examen
- Annan eftergymnasial specialutbildning
- Gymnasieutbildning eller motsvarande.
- Annan, vilken _____

14. Om Du tänker studera mer – inom vilket område har du tänkt studera vidare? OBS: Flera alternativ är möjliga

☐ Språk och språkvetenskap	☐ Undervisningsområdet
☐ Humaniora, utom språk	☐ Data, IT
☐ Samhällsvetenskap	☐ Media, journalistik
☐ Socialt arbete	☐ Marknadsföring, reklam
☐ Ekonomi, personal, administration	☐ Konstnärlig utbildning (musik mm)
☐ Juridik	☐ Serviceyrke (frisör, kock etc)
☐ Teologi	☐ Byggnadsarbete
☐ Agronom/lantbruk/miljö	☐ Gymnastik/idrott
☐ Matematik/naturvetenskap	☐ Verkstads-, fordons, maskinteknik, elektronik
☐ Teknik	☐ Annat _____
☐ Arkitektur	☐ Vet inte, ingen särskild inriktning
☐ Medicin, odontologi	
☐ Vårdvetenskap, omvårdnad	

15. Vilket yrke är Ditt mål att ha när Du är 35 år?

Målyrke när jag är 35 år _____

Jag vet inte exakt vilket yrke jag vill ha, men jag vill arbeta inom följande område:

ange vilket : _____

Jag har inga konkreta mål, men vill ha ett arbete där jag får användning av min utbildning.

Jag vet inte alls, jag är nöjd bara jag har ett arbete.

16. Vet Du hur Du ska bära dig åt för att nå Ditt målyrke

Ja, jag vet exakt hur jag ska göra.

Ja, jag har en ganska så god uppfattning.

Nej, jag vet inte alls vad jag ska göra för att uppnå mitt målyrke.

17. Hur stora möjlighet tror Du att Du har att uppnå ditt målyrke när du är 35?

Inga

möjligheter

Mycket
stora möjligheter

18. Hur viktiga är följande egenskaper i ett arbete för att du ska vara intresserad av det?

Markera ett svar per rad.

Anställningen är fast (tillsvidare anställning)

Inte alls
viktigt

Mycket
viktigt

Arbetet är på hemorten

Det finns goda möjligheter att kombinera arbete med hem, barn och fritid

Att arbetet är lugnt, tryggt och välordnat

Att arbetet sker i team

Det är trevliga arbetskamrater

Det är en bra chef/ledning

Arbetet stämmer överens med din utbildning

Att det finns bra möjligheter att knyta internationella kontakter och resa utomlands

Det är intressanta arbetsuppgifter

Det är ansvarsfulla arbetsuppgifter

Det är omväxlande arbetsuppgifter

Det finns goda möjligheter till utbildning och utveckling i yrket

Att få planera och genomföra mitt arbete utan andras inblandning

Det finns goda möjligheter till personlig utveckling

Det finns goda möjligheter att göra karriär, bli chef

Det är en bra lön och löneutveckling

God arbetsmiljö

Det är en jämn könsfördelning på arbetsplatsen

Att du bidrar med något som är viktigt för andra

LIVSKVALITÉ

19. Motsvarar ditt liv idag dina förväntningar? Svara med hjälp av nedanstående skala!

Motsvarar inte alls										Motsvarar helt och hållet
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

20. Vad uppfattar du är viktiga saker att åstadkomma i livet?

Markera ett svar per rad	Inte viktigt		Allra viktigast		Inte aktuellt
Bilda hem, skaffa barn	☐	☐	☐	☐	☐
Skaffa sig ekonomisk trygghet, fast arbete	☐	☐	☐	☐	☐
Nå god ställning i yrket (bra inkomst, chefspost, egen företagare osv.)	☐	☐	☐	☐	☐
Ha en god ställning i samhället (bli berömd och omtalad i tidningarna, tillhöra samhällets högre skikt, få förtroendeposter)	☐	☐	☐	☐	☐
Skapa en god framtid för barnen	☐	☐	☐	☐	☐
Ha fritid och utnyttja den	☐	☐	☐	☐	☐
Att arbeta för att mitt hembygd utvecklas positivt	☐	☐	☐	☐	☐

21. Är Du nöjd eller missnöjd med...?

Markera ett svar per rad	Hel missnöjd		Helt nöjd		Inte aktuellt
Relationen till dina föräldrar	☐	☐	☐	☐	☐
Relationen till din partner	☐	☐	☐	☐	☐
Dina vänner	☐	☐	☐	☐	☐
Din hälsa	☐	☐	☐	☐	☐
Din bostad	☐	☐	☐	☐	☐
Din ekonomi	☐	☐	☐	☐	☐
Din utbildning	☐	☐	☐	☐	☐
Den plats/ort du bor på	☐	☐	☐	☐	☐
Din fritid	☐	☐	☐	☐	☐
Livet i sin helhet just nu	☐	☐	☐	☐	☐

22. När tycker du att man är vuxen?

Markera ett svar per rad	Instämmer inte alls		Instämmer helt	
När man blir myndig	☐	☐	☐	☐
När man flyttar hemifrån	☐	☐	☐	☐
När man blir sambo (gifter sig)	☐	☐	☐	☐
När man får barn	☐	☐	☐	☐
När man vet vad man vill med sitt liv	☐	☐	☐	☐
När man försörjer sig själv	☐	☐	☐	☐
När man är klar med sin utbildning	☐	☐	☐	☐
När man hittat sin identitet	☐	☐	☐	☐
När man tar ansvar för sina egna beslut	☐	☐	☐	☐
När man har köpt sig en lägenhet eller ett eget hus	☐	☐	☐	☐

26. Kan du tänka dig att i framtiden arbeta inom något av följande områden?

Markera ett svar per rad.

	Nej, absolut inte					Ja, absolut	
Vård och omsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Undervisning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Industri/tillverkning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Byggverksamhet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Handel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Transport	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Service	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Offentlig förvaltning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

27. Vad tror du att du huvudsakligen kommer att göra de närmaste tre åren efter gymnasiet? Du får välja högst tre alternativ.

- Söka ett arbete att satsa på för framtiden
- Pröva på olika tillfälliga arbeten under några år, oavsett yrke
- Söka arbete som kan ge praktik och underlätta vidare studier
- Studera vidare minst tre år på universitet eller högskola
- Studera vidare på enstaka högskolekurs eller annan utbildning
- Åka utomlands ett eller några år
- Skaffa familj och barn
- Vet inte

28. Hur ser du på framtiden för din egen del?

Svara med hjälp av nedanstående skala!

Jag är mycket pessimistisk									Jag är mycket optimistisk
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

FRITID

29. Vad sysslar du med på din fritid?

Markera ett svar per rad.

	Varje dag	Varje vecka	Varje månad	Varje år	Aldrig
Individuell idrott/träning	☐	☐	☐	☐	☐
Går på sportevenemang, utan att delta själv	☐	☐	☐	☐	☐
Går på teater, utställningar	☐	☐	☐	☐	☐
Går på konserter	☐	☐	☐	☐	☐
Går på bio	☐	☐	☐	☐	☐
Strövar i naturen, fiskar, jagar, gör båtturer etc.	☐	☐	☐	☐	☐
Sjunger, spelar, målar eller annan skapande verksamhet	☐	☐	☐	☐	☐
Sysslar med dataprogrammering/spelar dataspel	☐	☐	☐	☐	☐
Surfar på Internet	☐	☐	☐	☐	☐
Läser tidningar/böcker	☐	☐	☐	☐	☐
Umgås med min familj (syskon och föräldrar)	☐	☐	☐	☐	☐

30. Hur mycket fritid har du? Svara med hjälp av nedanstående skala!

Jag känner ofta att jag har så lite fritid att jag inte vet hur jag ska hinna med

Jag känner ofta att jag har så mycket fritid att jag inte vet vad jag ska göra med min tid

31. Hur viktiga är följande egenskaper för det du gör på din fritid?

Markera ett svar per rad.

Att du har nytta av det i framtiden

Inte alls
viktigt

Mycket
viktigt

Att du får umgås med andra med samma intresse

Att du får uttrycka dig och din personlighet

Att du lär dig nya saker om något som intresserar dig

Att du bidrar till att förbättra villkoren för andra

Att det är roligt

FÖRETAGANDE

32. Har Du någon i familjen, släkten eller den nära bekantskapskretsen som är företagare?

- Ja
 Nej

33. Skulle Du kunna tänka Dig att bli företagare?

- Ja
 Nej

34. Kommer Du att bli företagare under de närmaste åren?

- Ja, inom ett år
 Ja, inom fem år
 Ja, inom tio år
 Nej

35. Känner Du till vad som krävs för att starta företag?

- Ja
 Ja, ungefär
 Nej

36. Vet Du vart Du kan vända Dig för att få information om att starta företag?

- Ja
 Nej

37. Tycker Du att Du genom skolutbildningen fått en uppfattning om hur det är att driva företag?

- Ja
 Nej

38. Har Du i skolan uppmuntrats att bli företagare?

- Ja
 Nej

39. Tror Du att Du skulle klara av att starta företag?

- Ja
 Nej

